

Funnið stevið – og brýtur upp um armar

Oddagrein

LANDSFUNDUR Javnaðarflokksins vísti, at flokkurin er við at finna stevið aftur, og at flokkurin partvíst er komin yvir skelkin, hann fekk á valinum í juli mánað í 1994, tá hann misti helvtina av atkvøðunum og helvtina av tinglimunum.

TÁ hetta er sagt, skal kortini leggjast afturat, at orðaskiftið á landsfundinum vísti, at nógv eru ókymlað um tær avleiðingar, sum búskaparkreppan og sparingarnar hava havt fyri føroyska vælferðarsamfelagið og Javnaðarflokkinn.

MEN landsfundurin prógvaði, at flokkurin á øllum økjum er tilvitan um støðuna hjá føroyska samfelagnum, føroyska vælferðarsamfelagnum. Føroysku vinnuni og tí fólki, sum her býr.

GRUNDAÐ á hesa tilvitan, og støðu flokksins í tí solidarisku samfelagshugsjónini fer flokkurin at gera sitt ítarsta fyrri framburði og góðum livikorum hjá øllum føroyingum í øllum økjum í landinum.

TAÐ samhaldsfasta vælferðarsamfelagið verður ikki styrkt uttan føroyska samfelagið fær eina størri úrtøku, og tí má vinnan mennast. Tað veri seg høvuðsvinnan og onnur vinna, sum má byggjast út við stuðli, ráðgeving og samskipan.

HETTA eru fegur orð, men fyrri at koma víðari, er neyðugt at ásanna, hvat er galið, og tað gjørdi landsfundurin við lít. Ikki minst var fiskivinnupolitikkurin í Fiskavirking fyrri skotum, og sanniliga eisini politikkur landsstýrisins á øðrum økjum.

TAÐ er gingið hart á Javnaðarflokkinn seinastu ári, men hann er kortini ikki farin undir kav. Á landsfundinum kom greitt til sjónar, at javnaðarfólk aftur – av álvara – vilja fara at stríðast fyrri javnaðarhugsjónini, og at sannføra fólk um, at javnaðarpolitikur er tann rættasti, tá hugsað verður um vælferð og livsdygd hjá fjøldini.

MEN tað verður ikki gjørt, uttan at flokksleiðslan – og ikki minst nývaldi formaðurin – ásanna, at tað ber ikki til aftur at styrkja Javnaðarflokkinn uttan ein vælverkandi felagsskap, har samvinna og samskipt millum vanligar limin og tey álitisvaldu verður virð og er dagligur partur av politiska arbeiðnum.

LANDSFUNDURIN gav Jóannesi Eldesgaard álit. Hann hevur víst hegni sum álitsskapandi politikari í eini svárari tíð, har herðaklappini eru fá. Hann hevur víst dirvi, virkisfyrni, víðskygni, hóast javnaðarpolitikkurin onkuntið hevur verið kámuð tí fíggarligu mogleikarnar hava verið fáir kargir og bart út drepani. Men nú er ikki – vónandi – bara komið á botn, men eisini farið at ganga framá búskaparliga.

VIÐ hesi barlast, sum krepputíðin hevur givið okkum, skuldu allir mogleikar verið fyrri at skapa nýggjar politiskar ætlanir um føroyska samfelagið.

TAÐ skal sjálvandi vera ein politikur, sum byggir á samhaldsføstu hugsjónina, so øll fáa somu mogleikar at royna seg. Og ein politikur, sum miðar ímóti at gera Føroyar minni heftar av aðari tíð.

Eyðnu við politiska arbeiðnum!

Sosialurin

Sjónarmið

Nú stjála teir oljuna

3. leikur í ráðagerðini

Tað sær ikki mætti út, enn at ætlanir nú eru um at sáttmálalinda Føroyar til at geva danska stórkapitalinum háls- og hondsætt yvir føroysku oljuni.

Oljan liggur tryggast har sum hon er

Fyri føroyingar sjálvar er onki skil í at hugsa um at bora eftir olju, í hesum tíðum, tá oljuprisurin er í botni. Prisurin er minni enn helvtina av tí hægsta, hann hevur verið. Gomlu oljulundini plagdu at fáa millum ein triðing og ein fjórðing av oljuprisinum beint í sín landskassa – onkuntið enn tá helvtina. Oljan í Norðsjónum liggur verri fyrri at fáa upp, so har er oftast ein áttandipartur farin til landið. Men okkara olja liggur heilt øðrvísi djúpt, og hartil er oljuprisurin í botni, og oftast fallandi. Vit kunnu meta okkara part eftir teimum seinastu bretsku oljusáttmálunum í Hetlandrennuni, og eftir teimum at døma, kann føroyski landskassin vænta sær umleið ein hundraðpart av oljuprisinum!

Hetta er serliga skilaleyst, tá vit við mestum fullari vissu kunnu siga, at oljuprisurin einaferð ikki so langt frammi í framtíðini má hækka aftur, og tað í stórum. Tí oljugoymslunar á jørdini eru avmarkaðar. Tær metingar, sum særfrøingarnir eru samdir um, vísa at oljutrot verður, tá nakað er liðið av næstu öld. Sum lætt flytandi orkukelda og sum rævnin hjá kemiska ídnaðinum er oljan ein einastandandi rávøra. Tað verður ein heiskur biti hjá teimum føroyingum, sum í dag eru børn, einaferð at siggja ein risahøgan oljupris, og samstundis vita, at hitt góðtrúgvna ættarliðið frá 1980-árunum seldi føroysku oljuna fyrri smápenngar – sum fóru til at gjalda skuld fyrri.

Bara útlendingar gera kvetti

Teir einastu, sum gera kvetti, um føroyingar seta gongd á oljuboringar í næstum, eru danski og bretska oljuídnadurin, sum fáa arbeiðið at gera.

Oljuídnadurin tekur sín part burturav oljuprisinum fyrst – síðan fær føroyski landskassin smápengarnar, sum loypa av. Serstakliga hevði tað komið dønnum og bretim væl við, at kunna hava sína oljubori- og reinsutgerð gangandi (og avskrivada) við føroyskari olju, hesa tíðina oljuprisurin er í botni, fyrri síðan at hava sína egnu olju tilgjóðar til betri tíðir.

Her er vert at leggja til merkis eina av teimum seinastu ársfrágreiðingunum frá dansku olju-leitingini. Har verður sagt, at danir meta allar bestu líkindi at vera at finna meiri olju í danska partinum av Norðsjónum, men teir hava onga nýggja oljukeldu funnið, *ti teir hava gjørt so lítið við at leita!* Men teir eru eggssjúkir eftir at fáa føroyingar í gongd!

Tað mátti verða betri skil í, at føroyingar goyma sína olju, í hvussu so er til nakað eftir at danski stórkapitalurin aftur er farin at leita eftir sínari egnu olju. Kanska oljan verður okkara besti dyrgripur, um eitt fræls! Føroya Løgting einaferð ger av at loysa føroysku krónuna frá hini dansku.

Setið kanska á í Hetlandrennuni

Tað man vera farið at klárna fyrri føroyskum kommunupolitikarum, at tað nyttar teimum lítið at bjóða útlendum oljuídnadum føroyskar útgerðarhavnir. Oljufelgini ætla at brúka Hetland, og seta føroyingar hart ímóti hørdum her, so verða tilsvarandi færri smápenngar at loypa av til okkara, tá oljufongurin skal býtast.

Føroyingar hava kanska ikki fylgt nógv væl við, men eg havi so bara oyrt eina umhugsunarverda grundgeving fyrri, at tað kanska kann vera skilagott hjá føroyingum at seta *spakuliga* á oljuna í næstum: Á oljuídnastevnu í Lærarskúlahøllini í november 1993 varð upp lýst, at leysasögur ganga um, at botnfáir í bretska Claire-ókinum vestan fyrri Hetland ganga inn um føroyska landgrunnsmarkið. Tað mátti

verið skilabetri útgangsstøða í marknaðarsamráðingunum, heldur enn at senda málið til Haag-dómstólin at avgera, eftirsum dómararnir í Haag ikki altíð sýnast hava nógv gott skil á, um teir arbeiða hjá einum altjóða dómstóli, ella hjá einum altjóða happa-drátti.

Hvi grettir olju-nevndin onki um okkara oljuinntøku

Landsstýrið hevur eina oljuáleggjarnavnd sitandi, at geva ráð í oljumálum, og ein drúg frágreiðing varð lögð fram á oljuáðstevnu í Lærarskúlahøllini í november 1993. Men tann eini avgerandi spurningurin: loysur tað seg hjá føroyingum at seta á oljuna nú, ella er betur at biða til seinni – verður ikki tikið upp á tungu í frágreiðingini! So ófatuligt tað ljóðar, so hevur Oljuáleggjarnavndin givið út eina heila bók við alskyns kanningum og frágreiðingum, men grettir ikki orð um tann eina avgerandi spurningin!

Í Lærarskúlahøllini varð hvassliga funnist at hesum. Sum ikki einaferð fekk onki annað svar enn ein sluttur fyrri ein slatur. Tað var tó rætti viðkomandi, sum kendi seg raktan av spurninginum: Tað var deildarstjórnin í Danska Orkumálaráðnum, Jørgen Nørgaard, ið sussaði eitt mænisvar. Síðan var tøn um tað. Teir føroysku sibbarnir á ovastu rók purrast vist ikki út, fyrr enn teir fáa fótin í reyvina.

Orkumálaráðið: Sama slanga sum Figgjareftirlitið og Peder Andersen

Bestu ráð okkara í oljuspurninginum munnu vera ikki at taka eitt einasta stig afturat, fyrr enn føroyingar hava fingið sær ein álitandi ráðgevara í oljumálum. Danska Orkumálaráðið man hava spelt sama slangleiklut har, sum fyrr Figgjareftirlitið í bankamálum og síðan Peder Andersen-nevndin í fiskireguleringumálum. Hava vit fyrri neyðini at siggja tað 3 ferðir, áðrenn vit læra tað: at kann danski stórkapitalurin fáa *nakran* fyrirum av tí, so verða føroyingar fyltir við lygnum frá embætismönnum hjá danska ríkinum. Eitt er at vera góðtrúgvinn, annað er at vera dummgóðtrúgvinn! Hvat skal danska orkumálaráðið vita at læra okkum, sum vit ikki nógv betur kunnu fáa at vita frá frændum okkara í Íslandi og aðrastaðni?

Tað er vert at merkja sær tíðarraðfylgjuna, hina ferðina, føroyingar »fingu« sína egnu undirgrund frá Schlüter á sinni: Tað gekk umleið ein vika frá tí, at Føroya lögmaður var kallaður til Danmarkar at »fáa hesa miklu gávu«, til Sjóvinnubankakleppurin varð hongslaður um hálsin á føroyingum. Og mitt ímillum í tí vikuni vóru Schlüter og Elleman á toppfundi í London. Har man tann uppskriftin vera avtalað, sum danska Orkumálaráðið síðan hevur fingið føroysku oljuáleggjarnavndina at hoppa og dansa eftir.

Tað kann ikki annað sigast, enn at danski stórkapitalurin hevur fingið góðan vinning av tí risaskuld, sum teir lumpaðu inn á føroyingar í 1980-unum. Teir fingu føroyingar niðurbundnar, og hava síðan í friði og náðum kunna stolið okkara bankar, og ætla sær nú fiskiríkdomið og oljuna eisini. Sum tað nú sær út, ætla teir okkum at enda sum ein rakføddur fólkalauringur.

Mikkjal Dánjalsson